

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В ЕКОНОМІЧНО РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ

Закревська Л.М., канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Державне регулювання сільського господарства за кордоном – це складний механізм, який включає інструменти впливу на прибуток фермерів, структуру сільськогосподарського виробництва, аграрний і продовольчий ринок, соціальну структуру села, міжгалузеві і міжгосподарські відносини з метою створення стабільних економічних, правових і соціальних умов для розвитку сільського господарства, задоволення потреб населення в якісних продуктах харчування за соціально прийнятними цінами. При цьому регулювання здійснюється відповідними державними органами, що діють через визначену систему інститутів, створених як сільськогосподарськими товаровиробниками, так і підприємствами оптової торгівлі, переробки, реалізації.

Споживання основних видів продовольства змінилось в період кризи, проте по-різному в певних групах країн. У економічно розвинутих країнах загальний попит майже не змінився, відбулися лише незначні зміни від споживання дорогих продуктів до більш дешевих при майже повному збереженні харчової цінності раціону харчування. У країнах, які розвиваються, відбулось абсолютне погіршення раціону харчування, що знайшло відображення в зниженні споживання білків, жирів, калорій і макроелементів. Для України також притаманні ознаки зниження споживання важливих продуктів харчування (таких як м'ясо, масло, фрукти) і відповідно погіршення харчової цінності раціону.

Досвід країн Західної Європи, Сполучених Штатів Америки, Канади, Австралії, які є успішними світовими виробниками та експортерами агропродовольчої продукції, свідчить про високий рівень державної підтримки

конкурентоспроможності національного сільськогосподарського виробництва та стимулювання експорту.

Сучасна система протекціоністських заходів в аграрній сфері, спрямована на створення національним виробникам найбільш сприятливих умов на внутрішньому і зовнішніх ринках, зберігає присутність держави на ринках у якості кредитора, гаранта, донора з функціями стимулювання експортного виробництва. У світовій практиці використовуються різні методи цього стимулювання. Зокрема, застосовуються прямі дотації експортерам у вигляді експортних премій, виплати різниці вартості послуг з транспортування вантажів; видача на пільгових умовах експортних кредитів, державне страхування і надання гарантій при здійсненні зовнішньоекономічних операцій з країнами з нестабільним політичним режимом, податкових пільг і тому подібне. Слід також відзначити, що держава бере на себе значну частину витрат з підготовки кадрів, дослідження кон'юнктури світового ринку тощо.

Найважливішим важелем державного регулювання і підтримки доходів сільськогосподарського виробництва в економічно розвинутих країнах є ціни. Функцію регулятора виконують так звані підтримуючі ціни. В США існує два види таких цін: цільова і заставна.

У країнах ЄС функцію цін підтримки виконують інтервенційні та цільові ціни. Інтервенційна ціна – це гарантована державою мінімальна ціна, за якою держава, закупівельні організації зобов'язані закуповувати сільськогосподарську продукцію у фермерів за умови, що фактично діючі ринкові ціни знижуються до її рівня. Цільові ціни в країнах ЄС встановлюють з метою визначення бажаного рівня ринкових цін.

У США державна підтримка експорту сільськогосподарської продукції здійснюється порівняно з ЄС у значено менших обсягах (приблизно 2,5% загального фактичного рівня підтримки сектора). Основними формами субсидування тут є: надання експортних кредитних гарантій, підтримка просування продукції на зовнішні ринки, заходи прямого експортного

субсидування, допомога фермерам у торговельному врегулюванні, програми міжнародної продовольчої допомоги тощо.

У країнах Заходу застосовується і позацінова державна підтримка доходів фермерів. Один з важливих напрямів такої підтримки – пільгове кредитування, що здійснюється в таких формах, як здешевлення процентної ставки за кредит, відшкодування певної частки кредиту державою, звільнення від сплати боргу в перші роки після одержання позики, продовженням строку повернення кредиту.

У результаті створена ЄС система протекціонізму та підтримки цін на більшість видів продукції надійно ізолювала внутрішній ринок ЄС, а витрати на здійснення цих заходів були покладені в основному на споживачів, оскільки вони купували продукцію за цінами вище світових. Крім того необхідність реформування Спільної аграрної політики (САП) країн ЄС була обумовлена низкою внутрішніх і зовнішніх чинників: посилення вимог СОТ – забезпечити рівноправну і ринково орієнтовану систему торгівлі агропродовольством; зростання світового попиту на продукти харчування; збільшення числа країн-членів ЄС; підвищення зацікавленості споживачів в продовольчій безпеці, якості харчування і добробуті тварин тощо.

Аграрна політика інших економічно розвинених країн змінюється у такому ж напрямі: уряди цих країн поступово відмовляються від практики гарантованих державних цін на окремі види агропродовольчої продукції, державних інтервенцій та експортних субсидій.

Секція: Конкурентоспроможність харчової продукції на національному та світовому ринках.